

Tenkrát o posvícení ...

zvláštní příloha Polepských listů 9/2007

Posvícenská tradice v českých a moravských zemích

Podle legendy se posvícení slavilo již na počest vysvěcení chrámu krále Šalamouna v Jeruzalémě. Byla to vždy výroční slavnost v neděli před svátkem svěťce, jemuž byl zasvěcen místní kostel. Oslavovalo se ukončení polních prací. Všechny plodiny byly sklizeny, svezeny a uloženy do stodol. Přišel podzim a venkovský lid měl zase čas a chuť na oslavy a zábavy. Posvícení bylo jedním z nejoblíbenějších svátků prostého venkovského lidu, nejdůležitější podzimní slavnost. V tomto období byl už nový mák do buchet, zásoba čerstvé mouky a vajec, zralé švestky na povidla, vykrmené husy na pekáč, zkrátka ideální doba ke slavení. V Čechách se slavnost nazývala posvícení, na Moravě hody.

Dříve se slavilo v každé farnosti v jinou dobu. Lidé chodili po okolních obcích, aby navštívili své příbuzné a přátele, nebo aby něco utržili za prodej různého zboží. Díky této slavnosti se jim naskýtala možnost dobrého jídla a zároveň odpočinku od práce. Pro úplnost je třeba dodat, že oslavy posvícení byly skutečně velmi rozverné a lidé mnohdy zanedbávali i práci. Proto chtěl císař František Josef II. nějakým způsobem oslavy sjednotit a roku 1787 vydal nařízení, kterým stanovil termín posvícení na „neděli po svátku svatého Havla“. Poslušní poddaní přijali toto nařízení velice nadšeně a od této doby slavili třetí neděli v říjnu tzv. „císařské hody“ nebo také „havelské posvícení“. A kromě nich i dál svoje místní posvícení tzv. „naše posvícení“. Takže nakonec slavili posvícení dvakrát.

V 19. století se posvícení drželo několik dní, většinou od soboty do středy, později se zkrátilo na tři dny. V těchto dnech se konalo mnoho zásnub a sňatků. Posvícenská slavnost začínala požehnáním nebo mší svatou. V sobotu se pekla husa a dobré posvícenské koláče.

Až do přelomu 19. a 20. století se o posvícenském úterku mlátil kohout, kačer nebo beran, někde se shazoval kozel z věže. To symbolizovalo konec vlády slunečních božstev, která o tomto čase předávala klíče od nebes božstvům zinním. Dalším ze symbolů posvícení je průvod. V minulosti bylo zvykem, že chasa s muzikanty obcházela všechny domy. Začínalo se u starosty, pak šli na faru a pak dům od domu a v podstatě touto návštěvou zvali všechny na hodovou slavnost. Přitom vybírali buď finanční příspěvek nebo nějaký ten koláček či víno na hodovou tabuli. Posvícení pak vyvrcholilo v hospodě společnou opravdu velkou taneční zábavou.

Jak se slavilo posvícení u nás v Polepech

V obecní kronice je zaznamenáno vysvěcení místní kaple, ale není zde uvedeno přesné datum. Je ale možné odvodit, že dokončení a vysvěcení kaple připadlo na září roku 1869

nebo 1870, kdy v obci starostoval Alois Weber. Rozhodnutím občanských zástupců se posvícení v Polepech slaví vždy za tři neděle po kolínském posvícení. Každoročně se ve zdejší kapliče sloužili o posvícení i dvě mše – katolická v kapliče s knězem z Nebovid a českobratrská církev měla mši u oltáře zbudovaného vedle kapličky, tu sloužil kněz z Kolína. Katolíci nechtěli kapličku půjčovat.

Přípravy na posvícení probíhaly často několik týdnů předem, například vykrmování husí a ostatní drůbeže. Drůbež v tehdejší době byla chována téměř v každém stavení a děti i mládež ji po žních pásly na poli. Pak nebylo výjimkou, že vykrmená husa vážila i 10 kg. V tehdejší době byla vesnice sociálně rozvrstvena na tři skupiny, žili tady sedláci, chalupníci a námezdní dělníci. Celodenní náplní všech vrstev byla dřina na poli, takže nebyl čas na vaření, přes týden se jedly hlavně brambory. Posvícením pro vesnický lid bylo to, že se měl lépe. Sedláci a chalupníci mívali na hodovním stole drůbež – husu, kuře nebo slepici, námezdní dělníci mívali králíka. Dříve se maso nekupovalo nebo jen minimálně, pouze hovězí na polévku.

Pro děti přijel na posvícení potulný kolotoč a houpačky a dále 1 nebo 2 stánky s cukrovinkami a se štěstím.

Posvícení bylo příležitostí se dobře obléci. Odpoledne se začali všichni shromažďovat kolem hostince u Webrů, kde bylo posezení pod lipami a kde na nově zřízeném kuželníku probíhaly vzájemné partie v kuželkářských soutěžích.

Pak přišla hudba, většinou objednaná z Kolína nebo Červených Peček, a vše se přemísťovalo do sálu na připravený parket. Ten byl pro lepší skluz postříknut voskem.

Organizátory posvícenské zábavy byl nějaký místní spolek, převážně hasiči a sportovní organizace. Ti se musely kromě jiného vypořádat s finanční stránkou věci, a tak se někdy chodilo zvat po domech a zároveň se prodávaly vstupenky na večerní zábavu, aby se zvýšil příjem do pokladny na pokrytí nákladů.

Na večerní zábavu chodili všichni bez rozdílu věku, svobodní mládenci chodili sami, svobodná děvčata vždy s maminkou. Mládež, která ještě nedosáhla věku k tancování a starší generace žen, která měla starost o své potomky, stály pod okny hospody venku a pozorovaly dění uvnitř sálu. Tancovala se polka, valčík, tango, kdo uměl, tak třásák. V sousedních obcích se při zábavách stalo, že se chlapci poprali, ale u nás podle pamětníků žádné rvačky nebyly.

Obvykle kolem 23. hodiny byla vyhlášena dámská volenka, kterou odtancovaly především nejmladší páry. Kolem půlnoci se pak vyhlášovala tombola, na kterou se v průběhu večera prodávala tažební čísla. Ceny v tombole byly i velmi hodnotné, kromě lahví vín, dortů a uzenin bylo možné při troše štěstí získat selátko nebo prasečí hlavu a pod.

V tento čas se také podávala večere pro hudbu, která pak pokračovala a tancovalo se až do časných ranních hodin. Často se stávalo, že peněz na hudbu bylo velmi málo a na výplatu muzikantům přispíval samotný kapelník.

Celková útrata na zábavě byla kolem 20,- Kč, to stačilo na vstupenku i na pivo a něco ostřejšího, zejména pro „pány“. Vstupné 14,- Kč pro celou rodinu, bylo na tehdejší dobu pro některé opravdu velmi vysoká částka. Někdo vydělával jen 100,- Kč za týden, jiný dostával třeba ještě méně. Pro porovnání – za 50 hal. bylo možné koupit 2 housky.

Tradice posvícení byla přerušena II. světovou válkou, kdy byl zákaz shromažďování. Posvícení se v této době stalo výhradně rodinnou záležitostí. Po válce se zvyky obnovily, ale po roce 1950 začala tradice pomalu uvadat, přestávaly se sloužit mše a každoroční posvícenské zábavy pomalu také zanikaly.